

Sygn. akt IV U 701/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2016r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2016r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania T. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 21 kwietnia 2010r. znak: (...) -2005

o ustalenie kapitału początkowego

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy T. D. prawo do obliczenia kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu od dnia 1 lipca 1990r. do dnia 30 września 1990r. jako składkowego zamiast nieskładkowego oraz z uwzględnieniem do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego lat 1991-1998 i następujących podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne:

- za rok 1991 kwoty 2.966.100 zł przed denominacją,
- za rok 1992 kwoty 6.548.073 zł przed denominacją,
- za rok 1993 kwoty 9.798.300 zł przed denominacją,
- za rok 1994 kwoty 14.626.500 zł przed denominacją,
- za rok 1995 kwoty 2.397,48 zł,
- za rok 1996 kwoty 3.168, 81 zł,
- za rok 1997 kwoty 3.985,95 zł,
- za rok 1998 kwoty 3.510,51 zł;

II. oddala odwołanie w pozostałej części.

Sygn. akt IV U 701/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczony T. D. odwołał się od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 21 kwietnia 2010r. znak (...) -2005 o ustaleniu wysokości kapitału początkowego. Skarżący zarzucił organowi rentowemu nieuwzględnienie okresów pobytów na misjach od lipca 1990r. do (z przerwami) do sierpnia 1998r. Ubezpieczony wywodził, że wyjeżdżając na misję, nie stracił on statusu księdza i wobec tego przy ustalaniu podstawy wymiaru

kapitału początkowego organ rentowy winien był uwzględnić podstawę przewidzianą w art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu duchownych w wysokości 40% wynagrodzenia w gospodarce społecznej z roku poprzedniego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie twierdząc, że kapitał początkowy ustalono zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie Dz.U. z 2016r. poz. 887 ze zmianami). Co do zarzutów z odwołania wskazano, że odnośnie sposobu obliczenia kapitału początkowego pozwany nie podziela poglądu Sądu Najwyższego, na który powołał się skarżący, a wyrażonego w wyroku z dnia 16 czerwca 2006r. w sprawie III UK 21/06. odwołano się do literalnego brzmienia art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej, w którym mowa jest o składce wyliczonej z realnie uzyskanego przychodu.

W toku postępowania stało się bezsporne, że wskutek korekty dokumentów zgłoszeniowych także okres od 1 lipca do 30 września 1990r. powinien zostać uwzględniony jako składkowy. Nie było też sporu co do wysokości zryczałtowanych podstaw wymiaru składek.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony T. D. urodzony w dniu (...), od 1 września 1985r. do 8 września 1986r. odbył nowicjat w C.. Ostatniego dnia nowicjatu złożył pierwszą profesję zakonną i tego samego dnia rozpoczął studia filozoficzne w (...) w N.. Następnie od dnia 7 września 1988r. odbywał studia teologiczne w (...) w (...). Od dnia 1 września 1989r. do dnia 31 sierpnia 1991r. ubezpieczony odbywał praktykę misyjną w (...), a następnie – do dnia 22 maja 1994r. odbywał studia teologiczne w (...) w (...). W dniu 22 maj a1994r. skarżący przyjął święcenia kapłańskiej, po czym do zakończenia roku akademickiego, tj. do dnia 30 września 1994r., świadczył pracę w (...) (...) w (...). W okresie od dnia 1 października 1994r. do dnia 31 sierpnia 1998r. ubezpieczony pracował na misjach w (...) i (...). Następnie, tj. od 1 września 1998r. do 31 sierpnia 2000r., wnioskodawca był zatrudniony jako nauczyciel religii w Szkole Podstawowej w T., przy czym podstawa wymiaru składek za okres od września do grudnia 1998r. wyniosła 339,06 zł.

Skarżący został zgłoszony do ubezpieczeń jako osoba duchowna ostatecznie od dnia 1 lipca 1990r., tj. od pierwszego dnia miesiąca przypadającego po ukończeniu 25 lat, początkowo jako alumn. Składki na ubezpieczenie duchownych, za te okresy przypadające po dacie zgłoszenia do ubezpieczeń, w których wnioskodawca nie był zwolniony od obowiązku ich uiszczenia, zostały zapłacone. Zryczałtowane podstawy wymiaru składek za lata 1990-1998 zostały określone w potwierdzeniu ubezpieczenia, wystawionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E..

(okoliczności bezsporne, ponadto zaświadczenie o przebiegu pracy osoby duchownej z 27 listopada 2015r., dokumenty w aktach płatnika koperta k.44, informacja ZUS O/E. z 11 maja 2016r. k.55 i z 22 lipca 2016r. k.69-70, zaświadczenie Rp-7 w pliku KP)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

W sprawie kluczowym dla rozstrzygnięcia było, czy okresy ubezpieczenia duchownych, w których byli oni ustawowo zwolnieni z obowiązku opłacania składek, przypadające do dnia wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. przed 1999r., przy ustalaniu wartości kapitału początkowego należy traktować jak okresy, za które zostały opłacone składki.

Zgodnie z art. 174 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe o których mowa w art. 6. Zgodnie natomiast z art. 6 ust. 1 pkt 3 okresami składkowymi są: a) okresy pozostawania duchownymi przed dniem 1 lipca 1989 roku, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu, oraz b) okresy przebywania duchownych na misjach oraz okresy prowadzenia przez duchownych działalności duszpasterskiej wśród Polonii, przypadające po dniu 14 listopada 1991 roku do dnia wejścia w życie ustawy. Z art. 6 ust. 2 pkt 16 ustawy emerytalnej wynika natomiast, iż że za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 roku okresy ubezpieczenia społecznego duchownych na obszarze Państwa Polskiego za które opłacono składkę

na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki. Zgodnie zaś z art. 30 ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz.U. Nr 29, poz. 156 ze zm.) w okresie pobytu ubezpieczonego na misjach jest on zwolniony z obowiązku zapłaty składki na ubezpieczenie. Art. 21 ust. 1 i 2 ww ustawy stanowi natomiast, że okresem ubezpieczenia jest również czas, w którym istniało zwolnienie ubezpieczonego od obowiązku zapłaty składki, tj. okres przebywania duchownych na misjach. Zgodnie z art. 173 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy tj. na datę 1 stycznia 1999 roku.

Analiza przedmiotowych przepisów była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 16 maja 2006r. /III UK 21/06/ wyraził pogląd, który Sąd w całej rozciągłości popiera, iż składkowe okresy ubezpieczenia duchownych, w których byli oni ustawowo zwolnieni z obowiązku opłacania składek na podstawie art. 30 ust 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym duchownych, przypadające do dnia wejścia w życie ustawy emerytalnej, przy ustalaniu wartości kapitału początkowego należało traktować jak okresy, za które zostały opłacone składki (art. 173 ust 3 w zw. z art. 174 ust. 2 tej ustawy). W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, iż z powoływanych wyżej przepisów ustawy emerytalnej i ustawy o ubezpieczeniu społecznych duchownych wynika, iż wartość kapitału początkowego ustala się na datę wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS z uwzględnieniem zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu duchownych, które zostało wprowadzone ustawą z dnia 17 maja 1989r. o ubezpieczeniu społecznemu duchownych. Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawodawca, przed wejściem w życie ustawy emerytalnej traktował okresy ustawowego zwolnienia z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne tak jak okresy składkowe nie tylko przy ustalaniu prawa i stażu ubezpieczeniowego, ale także przy ustalaniu wysokości należnych świadczeń (art. 2 ust 2 ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw - Dz.U. Nr 104, poz. 450). W konsekwencji okresy ustawowego zwolnienia duchownych przebywających na misjach z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w składkowym okresie ubezpieczenia przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach były z mocy samego prawa (ipso iure) uznawane za okresy opłacenia składek w należytym wysokości, ponieważ były one uwzględniane zarówno do składkowego stażu ubezpieczeniowego przy ustalaniu prawa, jak i wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Przedstawione reguły: podlegania ubezpieczeniu społecznemu duchownych, obowiązku opłacania składek na to ubezpieczenie oraz ustawowego zwolnienia z opłacania składek w okresach, między innymi, przebywania duchownych na misjach nie zostały zniesione przez ustawę emerytalną, która w art. 6 ust. 1 pkt 3 nadal uznaje za składkowe okresy ubezpieczenia - okresy zaliczone do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych, w tym okresy przebywania duchownych na misjach przypadające do dnia wejścia w życie ustawy. Prawidłowa wykładnia art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 ust. 8 ustawy emerytalnej powinna uwzględniać zasady podlegania ubezpieczeniu społecznemu duchownych obowiązujące nie tylko pod rządem ustawy o emeryturach i rentach, ale także przed dniem jej wejścia w życie, a składkowe okresy ubezpieczenia duchownych, w których byli oni zwolnieni z obowiązku opłacania składek na to ubezpieczenie, podlegały zaliczeniu przy ustalaniu wartości kapitału początkowego (art. 173 ust. 1 w związku z art. 174 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach), co następowało na dzień wejścia w życie tej ustawy z uwzględnieniem zryczałtowanych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne duchownych (określonych w art. 28 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu duchownych) /vide uzasadnienie wyroku SN 16 maja 2006r. III UK 21/06/.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że co do zasady odwołanie było więc usprawiedliwione, co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc przez przyznanie ubezpieczonemu prawa do żądanego sposobu obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (wvpw) kapitału początkowego z jednoczesnym uwzględnieniem ostatecznie bezspornego okresu od dnia 1 lipca 1990r. do dnia 30 września 1990r. jako składkowego. Odnośnie opisanej w wyroku zasady obliczenia wvpw Sąd zastosował w związku z odesłaniem z art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej przepisy art. 15 tej ustawy, z uwzględnieniem jego ustępu 8, zgodnie z którym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty przysługującej duchownym przyjmuje się przeciętną podstawę wymiaru składek z pełnych lat kalendarzowych ubezpieczenia przypadających po dniu 1 lipca 1989r. do dnia, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie, z tym że z okresu nie dłuższego niż określony w ust. 1; na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru ustala się w myśl ust. 1. Ubezpieczony we wniosku o ustalenie kapitału początkowego nie domagał się ustalenia wvpw na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej, stąd Sąd wskazał

do obliczenia wwpw lata od 1991 do 1998 (rok 1990 to niepełny rok ubezpieczenia, bo od lipca, stąd podlegał on pominięciu) oraz wskazał konkretne kwoty podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za poszczególne lata, w zasadzie zgodnie z potwierdzeniem ubezpieczenia, wystawionym przez ZUS O/E. (k.69-70). Trzeba tu zaznaczyć, że za lata 1991-1997 potwierdzenie to nie budziło co do wskazanych w nim zryczałtowanych podstaw wymiaru składek wątpliwości ani stron, ani Sądu. Wskazuje ono jednak oczywiście omyłkowo za rok 1998 jako podstawę wymiaru składek sumę za miesiące od stycznia do grudnia, zamiast od stycznia do sierpnia, skoro tylko do sierpnia 1998r. wnioskodawca był zgłoszony do ubezpieczeń jako osoba duchowna, a od września 1990r. - jako nauczyciel z podstawą wymiaru składek wynikającą z faktycznie uzyskanego przychodu. Tak więc za rok 1998 podstawa ta wynosiła $3 \times 349,20 \text{ zł} + 5 \times 424,77 \text{ zł}$ (por. pismo pozwanego z 12 lutego 2016r. k.32-33) + 339,06 zł (por. zaświadczenie Rp-7 w pliku KP), czyli razem 3.510,51 zł (pkt I wyroku).

Ponieważ do obliczenia wwpw kapitału początkowego skarżący domagał się uwzględnienia również podstaw wymiaru składek z okresu lipiec – grudzień 1990r., co – jak wskazano wyżej – w przypadku osoby duchownej nie znajdowało oparcia w art. 15 ust. 8 ustawy emerytalnej, odwołanie w tej części było bezzasadne i jako takie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc (pkt II wyroku).